ekojet.
PRIEMYSELNÁ A KRAJINNÁ EKOLÓGIA

EKOJET, s.r.o., sídlo: Tehelná 19, 831 03 Bratislava, Slovenská republika
Poštová adresa a prevádzka: Staré Grunty 9A, 841 04 Bratislava, Slovenská republika
Tel.: +421 2 4569 0568, +421 948 021 670, e-mail: info@ekojet.sk, www.ekojet.sk
IČO: 35734990, DIČ: 2020229134, IČ DPH: SK2020229134, č. účtu 2622455156/1100
Zapísaná v Obchodnom registri Okresného súdu Bratislava I, oddiel: Sro, vložka č. 16209/B

OKRESNÝ ÚRAD ILAVA
Došlo dňa: 17 08 2020
Evid. číslo: OSC 6052/2020
Číslo spisu: 001042-014
Prílohy: Listy:
Vybavuje: GR

Okresný úrad Ilava
Odbor starostlivosti o životné prostredie
Mierové námestie 81/18
019 01 Ilava

Váš list číslo // doručené	Naše číslo	Vybavuje / tel. č.	Bratislava
OU-IL-OSZP-2020/001042-006	189/2020	Mgr. Šembera, 0903 415 377	14.08.2020

Vec

„Výzva na doplňujúce informácie v zmysle § 29 ods. 10 zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov"

Vážený Okresný úrad,

na základe Vášho listu č. OU-IL-OSZP-2020/001042-006 zo dňa 05.08.2020, Vám preposielame vyjadrenie k podanej výzve.

V prílohe prikladáme vyjadrenia k pripomienkam nasledujúcich subjektov, ktoré boli vznesené v rámci zisťovacieho konania:

- Združenie domových samospráv, P.O. BOX 218, Námestie SNP 13, 850 00 Bratislava – Petržalka.

Príloha č. 1: Vyhodnotenie požiadaviek:
Združenie domových samospráv (P.O. BOX 218, Námestie SNP 13, 850 00 Bratislava – Petržalka):

1. Žiadame navrhovateľa, aby zhodnotil vplyv predmetného zámeru a to z hľadiska nasledovných ustanovení osobitných zákonov:

   a) Vyhodnotiť dostatočnosť opatrení v zmysle spracovaného dokumentu ochrany prírody podľa §3 ods.3 až ods.5 zákona OPK č.543/2002 Z.z.,

   Požiadavka je splnená. *V rámci predkladaného Oznámenia o zmene navrhovanej činnosti (06/2020) boli vyhodnotené vplyvy navrhovanej činnosti na životné prostredie a zdravie obyvateľstva vrátane kumulatívnych a synergických (str. 21 - 30) a na základe zhodnotenia vplyvov navrhovanej činnosti boli navrhnuté adekvátne opatrenia na zmiernenie týchto vplyvov, ktoré sú zapracované v Oznámení o zmene navrhovanej činnosti, kap. IV. Vplyvy na životné prostredie a zdravie obyvateľstva vrátane kumulatívnych a synergických.*

   b) Žiadame vyhodnotiť súlad výstavby a prevádzky navrhovanej činnosti s ochranou zelene v súlade s normou STN 83 7010 Ochrana prírody, STN 83 7015 Práca s pôdou, STN 83 7016

Rastliny a ich výsadba a STN 83 7017 Trávniky a ich zakladanie tak, aby sa preukázala ochrana krajinných zložiek v zmysle zákona OPK č.543/2002 Z.z.; preukázať ochranu existujúcej zelene, a to počas výstavby a aj prevádzky stavby.

Požiadavka sa rešpektuje. *Navrhovaná zmena rieši odstránenie štrkoviska pomocou zhodnotenia vhodných stavebných odpadov. Súčasťou likvidácie bude aj biologická rekultivácia spočívajúca v zatrávnení povrchu celého riešeného územia, prípadne sa zatrávnená plocha doplní výsadbou vetrolamu a solitérnych drevín pôvodných druhov (napr. čremcha obyčajná, topoľ čierny, topoľ biely, dub zimný, topoľ osikový a pod.).*

c) Žiadame dôsledne rešpektovať a postupovať podľa Rámcovej smernice o vode č. 2000/60/ES; najmä vyhodnotiť vplyv na životné prostredie a jeho zložky podľa článku 4.7 Rámcovej smernice o vode, ktorá je transponovaná do národnej legislatívy a jej slovenská transpozícia je právne záväzná. Za týmto účelom žiadame vyhodnotiť primárne posúdenie vplyvov na vody príslušnými metodikami CIS pre aplikáciu Rámcovej smernice o vode č. 2000/60/ES a tak preukázať, že v dôsledku realizácie zámeru nemôže byť zhoršená kvalita vôd a vodných útvarov; rovnako žiadame preukázať, že realizáciou zámeru sa nenaruší prirodzení vodná bilancia ani prirodzené odtokové pomery v území.

Požiadavka sa rešpektuje a bude zohľadnená počas realizácie navrhovanej zmeny. *Dodržiavanie ustanovení zákona je štandardná povinnosť navrhovateľa. Opatrenia na ochranu podzemných a povrchových vôd sú súčasťou oznámenia o zmene navrhovanej činnosti (06/2020, str. 23-24) a budú primerane uplatnené počas realizácie navrhovanej činnosti.*

d) Dokumentáciu pre primárne posúdenie vplyvov na vody podľa §16a Vodného zákona v ďalšej projekčnej fáze žiadame spracovať metodikou (http://www.iaspersnetwork.org/plugins/servlet/documentRepository/downloadDocument2documentId=441).

Požiadavka je vecou povoľovacích konaní príslušného orgánu Okresného úradu, Odbor starostlivosti o životné prostredie, Štátna vodná správa. *Na základe vypracovaného Oznámenia o zmene navrhovanej činnosti (06/2020) a po dodržaní príslušných opatrení sa nedomnievame, že navrhovaná činnosť bude mať negatívne na ekologický stav či ekologický potenciál povrchových a podzemných vôd. Tento predpoklad potvrdil aj VÚVH vo svojom stanovisku podľa §16a Vodného zákona, kde konštatoval: Na základe odborného posúdenia navrhovanej činnosti „Plán likvidácie štrkoviska Pažite na pozemku parc. č. KN – C 4346/6 k.ú. Dubnica nad Váhom", situovanej v čiastkovom povodí Váhu, možno predpokladať, že vplyv realizácie navrhovanej činnosti, z hľadiska požiadaviek článku 4.7 rámcovej smernice o vode a zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov, na zmenu hladiny podzemnej vody dotknutých útvarov podzemnej vody SK1000500P Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného toku Váhu a jeho prítokov a SK2001800F Puklinové podzemné vody západnej časti flyšového pásma a Podtatranskej skupiny sa nepredpokladá.*

e) Žiadame definovať najbližšiu existujúcu obytnú, event. inú zástavbu s dlhodobým pobytom osôb v okolí navrhovanej činnosti, vo väzbe na hlukové, rozptylové vplyvy, dendrologický posudok a svetlotechnický posudok a vyhodnotiť vplyv jednotlivých emisií a imisií na tieto oblasti s dlhodobým pobytom osôb a preukázať, že nebudú vystavený nadmernému zaťaženiu. Žiadame Výškovo aj funkčne zosúladiť s okolitou najbližšou zástavbou.

Požiadavka sa rešpektuje. *Najbližšia obytná zástavba sa nachádza v dostatočnej vzdialenosti od areálu navrhovanej zmeny, vo vzdialenosti cca 680 m severným smerom od areálu navrhovanej zmeny v obci Bolešov, resp. cca 680 m južným smerom v meste Dubnica*

nad Váhom, preto sa domnievame, že zmena navrhovanej činnosti bude vo vzťahu k týmto obytným územia spĺňať príslušné hygienické limity v zmysle platnej legislatívy a obyvatelia realizáciou navrhovanej zmeny nebudú nadlimitne ovplyvnení. Na ploche riešeného územia nebol realizovaný dendrologický prieskum. V riešenom území sa nachádzajú len mladé náletové dreviny, ktoré vyrástli na svahoch a dne ťažobnej jamy po ukončení ťažby a ich výrub bude realizovaný priebežne počas likvidácie štrkoviska. V prípade, že by medzičasom dreviny dosahovali parametre, pri ktorých je potrebné žiadať súhlas na výrub, bude dodatočne spracované dendrologické posúdenie s návrhom na výrub drevín.

f) Vyhodnotiť zámer vo vzťahu s geológiou a hydrogeológiou v dotknutom území. Požadujeme spracovať aktuálny geologický a hydrogeologický prieskum a spracovaním analýzy reálnych vplyvov a uvedené zistenia použiť ako podklad pre spracovanie analýzy vplyvov navrhovaného posudzovaného zámeru, v oblasti geológie a hydrogeológie.

Požiadavka sa berie na vedomie. *Geologický a hydrogeologický prieskum lokality sa realizovali pred začiatkom ťažby, pri likvidácii ťažobnej jamy je ich opätovná realizácia neopodstatnená. Navrhovanou zmenou dôjde k odstráneniu ťažobnej jamy a následnej rekultivácii priestoru štrkoviska v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z platnej legislatívy týkajúcej sa banskej činnosti a vydaných povolení. Pre tento účel budú využité, resp. ukladaním do ťažobnej jamy zhodnocované vhodné (inertné) stavebné odpady. Vzhľadom na tieto skutočnosti ide o pozitívne vplyvy na reliéf dotknutého územia, ktorý sa vplyvom realizácie navrhovanej zmeny zrekultivuje.*

g) Žiadame doložiť hydraulický výpočet prietokových množstiev ORL, dažďovej a odpadovej kanalizácie a ostatných vodných stavieb a tak preukázať, že nedôjde k preťaženiu kanalizačnej siete a teda k zvýšeniu rizika záplav ako aj to, že kanalizácia bude účinná a spĺňať parametre podľa zákona o kanalizáciách č.442/2002 Z. z.

Požiadavka sa netýka predloženého projektu. *Navrhovaná zmena nevyžaduje pripojenie na kanalizáciu ani budovanie iných vodných stavieb. V rámci zmeny nedôjde k budovaniu parkovacích stojísk, kde by bolo potrebné vybudovať ORL.*

h) Žiadame overiť návrh činnosti s územným plánom za predpokladu maximálnych intenzít predpokladaných činností aj v okolitom území. V tomto duchu následne preveriť aj všetky predchádzajúce body nášho vyjadrenia. Pri posudzovaní hodnotení súladu s územným plánom je dôležité zohľadňovať nielen stanovené regulatívy, ktoré sa týkajú technických riešení, ale rovnako aj ďalšie atribúty sociálnej a občianskej vybavenosti a charakteru územia a navrhovaného zámeru a to z hľadiska kumulácie a súbežného pôsobenia. Žiadame tak preukázať, že nedôjde k nadmernému zaťaženiu územia v rozpore s územným plánom.

Požiadavka sa netýka predloženého projektu. *Zmena navrhovanej činnosti sa pripravuje s cieľom vydania povolenia na likvidáciu lomu v zmysle § 19 zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva v znení neskorších predpisov, ktorý je v prípade predmetnej zmeny podmienený súhlasom na využívanie odpadov na povrchovú úpravu terénu podľa § 97, ods. 1, písm. s) zákona č. 79/2015 Z.z. o odpadoch v znení neskorších predpisov a tiež súhlasom v zmysle zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v platnom znení. Navrhovaná zmena nerieši umiestňovanie stavieb do riešeného územia a preto nevyžaduje územné rozhodnutie.*

i) Žiadame preukázať spôsob plnenia povinností vyplývajúce zo zákona o odpadoch č.79/2015 Z.z. a uviesť navrhované opatrenia Programu odpadového hospodárstva SR

(https://www.enviroportal.sk/podnikatel/odpad/povinnosti-podnikatela). Žiadame zapracovať záväzné opatrenia Programu odpadového hospodárstva SR do zámeru a v ňom navrhovaných opatrení a preukázať tak plnenie záväzných zákonných povinností na úseku odpadového hospodárstva.

Požiadavka sa netýka predloženého projektu. *Počas realizácie zmeny navrhovanej činnosti nebudú vznikať žiadne odpady. Likvidácia štrkoviska bude naopak odpady zhodnocovať formou úpravy terénu v zmysle platnej legislatívy a vydaných povolení.*

j) Žiadame preukázať dôsledne ochranu poľnohospodárskej pôdy v zmysle zákona o ochrane poľnohospodárskej pôdy č.220/2004 Z.z. Žiadame overiť bonitu zaberaných poľnohospodárskych pôd a predložiť odôvodnenie nevyhnutnosti takéhoto záberu. Žiadame overiť, že predložený zámer nie je situovaný na ornej pôde najvyššej kvality príslušného katastrálneho územia.

Požiadavka sa netýka predloženého projektu. *Vyňatie poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely v súvislosti s realizáciou navrhovanej zmeny nie je potrebné realizovať. Riešené územie nezasahuje do poľnohospodárskej pôdy, nie je v prekryve s chránenými pôdami, ani s pôdami s vysokou bonitou.*

k) Priemerný Slovák potrebuje pre svoj život 536 metrov štvorcových zemského povrchu; priemerný Brit 430, Fín až 2 459 metrov štvorcových (Eurostat za rok 2015, Land footprint, údaje nezahŕňajú poľnohospodárstvo). Človek postupne premieňa povrch, prispôsobuje ho svojim potrebám. Inštitút Alternatives Economiques s využitím údajov Eurostatu vypočítal, že rozloha týchto umelých, človekom pretvorených oblastí, v rokoch 2009-2015 narástla v každej krajine Európskej únie - napriek hospodárskej kríze a v mnohých prípadoch (Grécko, Maďarsko, Estónsko) aj napriek poklesu obyvateľov. Štatistika zahŕňa len človekom významne pretvorené oblasti, ako mestá, komunikácie, športoviská či zalievané záhrady. Človek však využíva aj ďalšie oblasti pre získavanie zdrojov: na poľnohospodársku výrobu, priemysel a pod. Na Slovensku bol tento nárast druhý najväčší v EÚ - rozloha človekom pretvorených oblastí sa medzi 2009 - 2014 zvýšila o 14,9 percenta. Je možné preto dôvodne sa domnievať o neplnení povinnosti podľa §11 zákona o životnom prostredí č.17/1992 Zb, nezaťažovať územie nad únosnú mieru. Žiadame preto preukázať na úrovni obce/mesta, okresu, regiónu a štátu, že nie je možné projekt zrealizovať bez ďalšieho záberu prírodných plôch napríklad revitalizáciou a obnovou nevyužívaných priemyselných areálov, brownfieldov a podobne.

Požiadavka je splnená. *Navrhovaná zmena nezaberá nové prírodné plochy v území, ale sa umiestňuje do pozmeneného prostredia, ktoré navrhovaná zmena rekultivuje v súlade s platnou legislatívou. Z pohľadu štruktúry daného územia navrhovaná činnosť nebude narúšať existujúce obytné štruktúry v jej okolí. V súčasnosti vyťažené ložisko štrkopieskov sa zrekultivuje do podoby, ktorá sa priblíži stavu pred ťažbou horniny.*

Ak sa nepreukáže súlad zámeru s environmentálnymi záujmami podľa osobitných zákonov v rozsahu ako sme uviedli v bode a) až p) v tejto časti nášho stanoviska, požadujeme, aby sa rozhodlo o posudzovaní navrhovaného zámeru „Likvidácia štrkoviska Pažite" prostredníctvom správy o hodnotení, verejného prerokovania, odborného posúdenia so spracovaním záverečného stanoviska, ktoré navrhovaný zámer komplexne posúdi a prípadne navrhne kompenzačné opatrenia; v takomto prípade žiadame v rozsahu hodnotenia uviesť aj povinnosť vyhodnotiť body a) až r) tejto časti nášho vyjadrenia a súčasne naše požiadavky uvedené v časti 2) a v časti 3) tohto vyjadrenia uviesť v záväzných podmienkach záverečného stanoviska.

V prípade, že príslušný orgán vydá rozhodnutie zo zisťovacieho konania o ďalšom neposudzovaní vplyvov zámeru „Likvidácia štrkoviska Pažite" na životné prostredie podľa zákona EIA, žiadame zapracovanie podmienok uvedených v časti 2) a v časti 3) tohto stanoviska do záväzných podmienok rozhodnutia podľa §29 ods.13 zákona EIA a zároveň ich vyhodnotiť v odôvodnení rozhodnutia podľa §20a písm. a zákona EIA.

Požiadavka sa berie na vedomie.

2) Žiadame, aby navrhovateľ obnovil prirodzenú biodiverzitu dotknutého územia, čo najviac obnovil prirodzené funkcie narušeného ekosystému, čo najviac ochránil životné prostredie a kompenzoval tak ekologickú ujmu v dôsledku navrhovaného zámeru nasledovnými opatreniami:

i) Žiadame používať v maximálnej možnej miere materiály zo zhodnocovaných odpadov; žiadame uviesť aké recykláty a ako sa v zámere použijú. Požadujeme používanie recyklátov najmenej v rozsahu stavebných inertných odpadov do základov a terénnych úprav stavby; zmesy recyklátov živičných materiálov zmiešaných s recyklovanými plastami; plastové recykláty napr. na retenčnú dlažbu alebo tepelnú či zvukovú izoláciu.

Požiadavka sa rešpektuje. *Navrhovaná zmena predstavuje likvidáciu a následnú rekultiváciu ložiska štrkopieskov Pažite, kde bola ukončená ťažba. Zásypový materiál ktorý bude použitý pri likvidácii štrkoviska budú inertné odpady kategórie „O", vhodné na využívanie na povrchovú úpravu terénu v zmysle § 20, vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch v znení vyhlášky č. 322/2017 Z. z., a ktoré povolí príslušný orgán životného prostredia.*

ii) Žiadame, aby parkovacie miesta boli riešené formou podzemných garáží pod objektami stavieb a povrch územia upravený ako lokálny parčík, maximálne pripúšťame využitie striech parkovacích domov ako zatrávnených ihrísk či outdoorových cvičísk. V prípade nevyhnutnosti povrchovým státi ako aj na ploché strechy a iné spevnené vodorovné plochy požadujeme použitie drenážnej dlažby, ktoré zabezpečia minimálne 80% podiel priesakovej plochy preukázateľne zadržania minimálne 8 l vody/m^2 po dobu prvých 15 min. dažďa a znížia tepelné napätie v danom území (www.samospravydomov.org/files/retencna dlazba.pdf).

iii) Na všetkých parkovacích plochách na teréne realizovať výsadbu vzrastlých drevín s veľkou korunou v počte 1 ks dreviny na každé 4 povrchové parkovacie státia.

Požiadavky sa netýkajú predloženého projektu. *V rámci navrhovanej činnosti nie sú riešené žiadne parkovacie miesta.*

iv) Projektant projektovú dokumentáciu pre územné a stavebné povolenie spracuje tak, aby spĺňala metodiku Európskej komisie PRÍRUČKA NA PODPORU VÝBERU, PROJEKTOVANIA A REALIZOVANIA RETENČNÝCH OPATRENÍ PRE PRÍRODNÉ VODY V EURÓPE (http://nwrm.eu/guide-sk/files/assets/basic-html/index.html#2). Nakladanie s vodami, zabezpečenie správneho vodného režimu ako aj vysporiadanie a s klimatickými zmenami je komplexná a systematická činnosť; v zmysle §3 ods. 4 až 5 zákona OPK č.543/2002 Z.z. sú právnické osoby povinné zapracovávať opatrenia v oblasti životného prostredia už do projektovej dokumentácie. Spôsob ako sa daná problematika vyrieši je na rozhodnutí navrhovateľa, musí však spĺňať isté kvalitatívne aj technické parametre, viac k tejto téme napr.: http://www.uzemneplany.sk/zakon/nakladanie-s-vodami-z-povrchoveho-odtoku-v-mestach. Vo všeobecnosti požadujeme realizáciu tzv. dažďových záhrad.

Požiadavka sa rešpektuje. *Navrhovaná zmena nezhorší retenčné podmienky dotknutého územia. Zavezením hladiny podzemnej vody sa zníži evaporácia a zvýši sa retenčná schopnosť*

plochy. Nahradenie ťažobnej jamy zelenou zatrávnenou plochou bude pozitívne vplývať na miestnu klímu. Navrhovateľ bude postupovať v súlade s platnou legislatívou.

v) Požadujeme, aby sa zámer prispôsobil okolitej vegetácii a environmentálnej diverzite; a to najmä vhodnými vegetačnými úpravami nezastavaných plôch, správnym nakladaním s vodami na základe výpočtov podľa Vodného zákona, realizáciou zelenej infraštrukturktúry podľa §48 zákona OPK č.543/2002 Z.z. Táto zelená infraštruktúra by mala mať formu lokálneho parčíka, ktorý bude vhodne začlenený do okolitého územia a podľa prevádzkových možností voľne prístupný zo všetkých smerov; okrem environmentálnych funkcií bude plniť aj účel pre oddych zamestnancov a návštevníkov areálu; súčasťou parčíka je aj líniová obvodová izolačná zeleň. Z hľadiska stavebného zákona sa jedná o stavebný objekt sadových a parkových úprav, ktorý vhodne začleňuje zámer do biodiverzity okolitého územia. Sadové a parkové úpravy realizovať minimálne v rozsahu podľa príručky Štandardy minimálnej vybavenosti obcí a podľa tejto metodiky spracovať dokumentáciu pre územné aj stavebné konanie.

<u>Požiadavka je splnená.</u> *Navrhovaná zmena rieši odstránenie štrkoviska pomocou zhodnotenia vhodných stavebných odpadov. Súčasťou likvidácie bude aj biologická rekultivácia spočívajúca v zatrávnení povrchu celého riešeného územia, prípadne sa zatrávnená plocha doplní výsadbou vetrolamu a solitérnych drevín pôvodných druhov (napr. čremcha obyčajná, topoľ čierny, topoľ biely, dub zimný, topoľ osikový a pod.). Navrhovateľ bude počas realizácie postupovať v súlade s platnou legislatívou.*

vi) Na horizontálne plochy (najmä strechy) žiadame aplikáciu zelených strešných krytín, ktoré plnia funkciu extenzívnej vegetačnej strechy,

vii) Na vertikálne plochy (napr. steny) žiadame aplikáciu zelených stien (napr. brečtany vhodné na takúto aplikáciu) za účelom lepšieho zasadenia stavby do biodiverzity prostredia.

viii) Na povrchy cestných komunikácií požadujeme použitie vodopriepustných asfaltov a betónov s primesou recyklovaných plastov

<u>Požiadavky sa netýkajú predloženého projektu</u>. *V rámci navrhovanej zmeny nebudú realizované žiadne stavebné objekty ani cestné komunikácie so spevneným povrchom.*

ix) Žiadame vyriešiť a zabezpečiť separovaný zber odpadu; v dostatočnom množstve zabezpečiť umiestnenie zberných nádob osobitne pre zber: komunálneho zmesového odpadu označeného čiernou farbou, kovov označeného červenou farbou, papiera označeného modrou farbou, skla označeného zelenou farbou, plastov označeného žltou farbou a bio-odpadu označeného hnedého farbou. Preukázať prijatie opatrení garantujúcich zlepšenie reálnej recyklácie smerujúcej k „zero waste" konceptu; tieto opatrenia žiadame špecifikovať a počas prevádzky monitorovať a zlepšovať.

<u>Požiadavka sa netýka predloženého projektu</u>. *Počas realizácie zmeny navrhovanej činnosti <u>nebudú vznikať žiadne odpady</u>. Likvidácia štrkoviska bude naopak odpady zhodnocovať formou úpravy terénu v zmysle platnej legislatívy a vydaných povolení.*

x) Žiadame vypracovať projekt dekonštrukcie projektu po jeho dožití a preukázať možnosť zhodnotenie a recyklácie jeho jednotlivých súčastí.

<u>Požiadavka sa netýka predloženého projektu</u>. *Navrhovaná zmena rieši odstránenie štrkoviska pomocou zhodnotenia vhodných stavebných odpadov. V súčasnosti vyťažené ložisko štrkopieskov sa zrekultivuje do podoby, ktorá sa priblíži stavu pred ťažbou horniny.*

Podmienky uvedené v písmenách i) až x) v tejto časti nášho vyjadrenia žiadame uviesť v rozhodnutí ako záväzné podmienky záverečného stanoviska resp. rozhodnutia zo zisťovacieho konania ako preventívne a kompenzačné opatrenia.

Požiadavka sa berie na vedomie, zahrnutie týchto bodov nie je odôvodnené.

3) Keďže predmetom daného konania je umožnenie ekonomického rastu; musí byť súbežne sprevádzané nielen kompenzáciou a prevenciou (viď časť 2) tohto vyjadrenia) ale aj ekologický rast resp. environmentálny zisk; t.j. vplyvy na životné prostredie musia nielen environmentálnu ujmu kompenzovať, ale urobiť aj niečo navyše, poskytnúť environmentálnu pridanú hodnotu projektu. Z takýchto opatrení požadujeme realizáciu nasledovných opatrení:

xi) Navrhovateľ vysadí v meste Dubnica nad Váhom 50 ks vzrastlých drevín a to na verejných priestranstvách v obývaných častiach obce po dohode s orgánom ochrany prírody v zmysle Dokumentu starostlivosti o dreviny.

Požiadavka sa berie na vedomie. *Súčasťou likvidácie bude aj biologická rekultivácia spočívajúca v zatrávnení povrchu celého riešeného územia, prípadne sa zatrávnená plocha doplní výsadbou vetrolamu a solitérnych drevín pôvodných druhov (napr. čremcha obyčajná, topoľ čierny, topoľ biely, dub zimný, topoľ osikový a pod.). V prípade, že mesto Dubnica nad Váhom určí výsadbu vzrastlých drevín, požiadavka bude zohľadnená.*

xii) Žiadame, aby súčasťou stavby a architektonického stvárnenie verejných priestorov v podobe fasády, exteriérov a spoločných interiérových prvkov bolo aj nehnuteľné umelecké dielo neoddeliteľné od samotnej stavby (socha, plastika, reliéf, fontána a pod.). Týmto sa dosiahne budovanie sociálneho, kultúrneho a ekonomického kapitálu nielen pre danú lokalitu a mesto, ale hlavne zhodnotenie investície ekonomicky aj marketingovo.

Požiadavky sa netýkajú predloženého projektu. *V rámci navrhovanej zmeny nebudú realizované žiadne stavebné objekty. Navrhovaná zmena rieši likvidáciu štrkoviska pomocou zhodnotenia vhodných stavebných odpadov.*

xiii) Vizualizácia klimatických zmien na Slovensku v čiarovom kóde: vedci analyzovali dáta za roky 1908 až 2018 a výsledky spracovali do tohto grafu; každý pásik predstavuje jeden rok a jeho farba a intenzita udáva charakter tohto roka. Modrý znamená ochladenie a červený znamená oteplenie od dlhodobého priemeru; výraznosť farby zase naznačuje veľkosť tejto odchýlky. Žiadame preto vyhodnotiť umiestnenie zámeru z hľadiska tepelnej mapy spracovanej satelitným snímkovaním (infračervené snímkovanie voľne k dispozícii zo satelitu LANDSAT-8: https://www.usgs.gov/centers/eros/science/usgs-eros-archive-landsat-archives-landsat-8-oli-operational-land-imager-and?qt-science_center_objects=0#qt-cience_center_ objects) a porovnať s mapou vodných útvarov (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/wise-wfd-spatial-1), mapami sucha (http://www.shmu.sk/sk/?page=2166) ako aj s mapami zrážok a teploty vzduchu (http://www.shmu.sk/sk/?page=1&id=klimat_ mesacnemapy) a na základe ich vyhodnotenia navrhnúť vhodné adaptačné a mitigačné opatrenia podľa strategického dokumentu Slovenskej republiky "Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy" schválený uznesením vlády SR č. 148/2014, do nasledujúcich stupňov projektovej dokumentácie projektu.

Požiadavka je splnená. *Nahradenie ťažobnej jamy zelenou zatrávnenou plochou bude pozitívne vplývať na miestnu klímu. Zavezením hladiny podzemnej vody sa zníži evaporácia a*

zvýši sa retenčná schopnosť plochy. Navrhovateľ bude počas realizácie postupovať v súlade s platnou legislatívou.

xiv) Vytvoriť podmienky pre kompostovanie rozložiteľného odpadu a vybudovať domácu kompostáreň slúžiacu pre potreby zužitkovania rozložiteľného odpadu vznikajúceho pri prevádzke zámeru.

Požiadavka sa netýka predloženého projektu. *Počas realizácie zmeny navrhovanej činnosti nebudú vznikať žiadne odpady.*

Podmienky uvedené v písmenách xi) až xiv) tejto časti nášho vyjadrenia žiadame uviesť v rozhodnutí ako záväzné podmienky záverečného stanoviska resp. rozhodnutia zo zisťovacieho konania ako opatrenia environmentálneho zisku.

Požiadavka sa berie na vedomie, zahrnutie týchto bodov nie je odôvodnené.

Podľa §24 ods.l písm.i zákona EIA č.24/2006 Z.z. „Príslušný orgán informuje bezodkladne verejnosť na svojom webovom sídle, prípadne aj na svojej úradnej tabuli o iných informáciách dôležitých na vydanie záverečného stanoviska alebo povolenia.". Podľa §32 Správneho poriadku a §29 ods.10 zákona EIA sú takýmito informáciami zverejňovanými podľa §24 ods. l písm. i zákona EIA aj podklady rozhodnutia a doplňujúca informácia, ktoré žiadame zverejniť na webovej stránke www.enviroportál.sk/eia/sk na podstránke predmetného zámeru; o tejto skutočnosti úrad oboznámi účastníkov konania a dá im možnosť vyjadriť sa k ním pred vydaním rozhodnutia podľa §33 ods.2 Správneho poriadku. Žiadame dodržať uvedený procesný postup.

Zverejnenie podkladov a doplňujúcich informácií je súčasťou zisťovacieho konania. Uvedený procesný postup zisťovacieho konania v zmysle platnej legislatívy zákona EIA č. 24/2006, v znení neskorších predpisov bude dodržaný.

Žiadame v odôvodnení rozhodnutia uviesť akým konkrétnym spôsobom bolo uvedené ustanovenie naplnené v predmetnom konaní a to vo vzťahu k právu na dobrú správu vecí verejných podľa čl.41 Charty základných práv EÚ najmä vo vzťahu k realizácii práva na informácie o životnom prostredí podľa čl.4 Aarhuského dohovoru a možnosti efektívne reálne ovplyvniť výsledok zámeru podľa čl.6 Aarhuského dohovoru a ktoré záväzné podmienky rozhodnutia sú materiálno-právnym prejavom naplnenia prístupu verejnosti k spravodlivosti v oblasti prístupu k spravodlivosti v otázkach životného prostredia pre následovné konania.

Žiadame príslušný orgán aby zvolal ústne pojednávanie za účelom vykonania konzultácie s povoľujúcim orgánom resp. schvaľujúcim orgánom, rezortným orgánom, dotknutým orgánom, dotknutou obcou a dotknutou verejnosťou, ktorá má možnosť zúčastniť sa konzultácií počas celého procesu posudzovania vplyvov podľa §63 zákona EIA č.24/2006 Z.z.. Predmetom konzultácie medzi navrhovateľom, obstarávateľom a ostatnými subjektmi procesu posudzovania vrátane verejnosti by malo byť najmä:

a) doplňujúce informácie o strategickom dokumente a navrhovanej činnosti,
b) informácie o možných vplyvoch strategického dokumentu a navrhovanej činnosti na životné prostredie vrátane zdravia,
c) vzájomné oboznámenie sa so stanoviskami,
d) doplnenie alebo upresnenie navrhovaných opatrení,
e) obsah a rozsah poprojektovej analýzy.

Žiadame uviesť výsledok konzultácie v odôvodnení vydaného rozhodnutia.

Požiadavka sa berie na vedomie. *V prípade, že príslušný orgán v zmysle § 63 zákona EIA č.24/2006 Z.z., v znení neskorších predpisov rozhodne o vykonaní konzultácie, bude požiadavka zohľadnená.*

Záver

V rámci dokumentácie sa primerane ku stavu poznania a rozpracovanosti projektovej dokumentácie spracovala dokumentácia EIA.

Je zrejmé, že v rámci zisťovacieho konania vzišli pripomienky, avšak ich ďalšie spodrobnenie je viazané na následné povoľovacie procesy a rozhodnutia príslušných orgánov.

Proces posudzovania vplyvov splnil svoje požiadavky v rámci posudzovania navrhovanej činnosti a jeho pokračovanie nevnesie nové pohľady na predloženú činnosť, domnievame sa, že predložené pripomienky treba riešiť v ďalších stupňoch povoľovacích konaní.

Príloha: 1x stanovisko VÚVH

KÓPIA

VÝSKUMNÝ ÚSTAV VODNÉHO HOSPODÁRSTVA
Nábr. arm. gen. L. Svobodu 5, 812 49 Bratislava 1

STANOVISKO

k navrhovanej činnosti „Plán likvidácie štrkoviska Pažite na pozemku parc. č. KN – C 4346/6 k.ú. Dubnica nad Váhom" vypracované na základe jej odborného posúdenia v súlade s ustanovením § 16a ods. 3 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov

Okresný úrad Trenčín, odbor starostlivosti o životné prostredie, Hviezdoslavova 3, 911 01 Trenčín, v súlade s ustanovením § 16a ods. 3 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov listom č. OU-TN-OSZP2-2020/012884-002 zo dňa 09.03.2020 (ev. č. VÚVH – RD 1021/2020 zo dňa 12.03.2020) sa obrátil na Výskumný ústav vodného hospodárstva Bratislava ako odborné vedecko-výskumné pracovisko vodného hospodárstva poverené ministrom životného prostredia Slovenskej republiky výkonom primárneho posúdenia významnosti vplyvu realizácie nových rozvojových projektov na stav útvarov povrchovej vody a stav útvarov podzemnej vody vo vzťahu k plneniu environmentálnych cieľov a vydávaním stanoviska o potrebe posúdenia nového rozvojového projektu podľa § 16 ods. 6 písm. b) vodného zákona, ktorý je transpozíciou čl. 4.7 RSV, so žiadosťou o vydanie odborného stanoviska k navrhovanej činnosti ***„Plán likvidácie štrkoviska Pažite na pozemku parc. č. KN – C 4346/6 k.ú. Dubnica nad Váhom"***. Súčasťou žiadosti bola projektová dokumentácia (vyhotovil: Ing. Anton Dobrovič, Prievidza, február 2020).

Výskumný ústav vodného hospodárstva Bratislava na základe odborného posúdenia navrhovanej činnosti ***„Plán likvidácie štrkoviska Pažite na pozemku parc. č. KN – C 4346/6 k.ú. Dubnica nad Váhom"*** poskytuje nasledovné stanovisko:

Investorom navrhovanej činnosti ***„Plán likvidácie štrkoviska Pažite na pozemku parc. č. KN – C 4346/6 k.ú. Dubnica nad Váhom"*** je spoločnosť ÚTES 2, s.r.o., Slávnica 99, 018 54 Slávnica. Predmetom navrhovanej činnosti je likvidácia štrkoviska v lokalite Pažite. Spoločnosť ÚTES 2, s.r.o. ukončila v lokalite Dubnica – Pažite dobývanie nevyhradeného ložiska štrkopieskov. Ťažobná činnosť bola vykonávaná na pozemku parc. č. KN-C 4346/6, katastrálne územie Dubnica nad Váhom.
Výmera uvedenej parcely je 34 252 m^2 (ostatná plocha), čo je vlastne územie, ktoré bolo zasiahnuté ťažbou a ktoré je predmetom likvidácie štrkoviska. Likvidácia štrkoviska bude spočívať vo vyplnení vyťažených priestorov odpadmi kategórie „ O" a to tých katalógových čísiel, ktoré odsúhlasí príslušný úrad životného prostredia, úsek odpadového hospodárstva.

Z hľadiska požiadaviek súčasnej európskej legislatívy, ako aj legislatívy SR v oblasti vodného hospodárstva navrhovaná činnosť ***„Plán likvidácie štrkoviska Pažite na pozemku parc. č. KN – C 4346/6 k.ú. Dubnica nad Váhom"*** musela byť posúdená z pohľadu požiadaviek článku 4.7 rámcovej smernice o vode, a to vo vzťahu k dotknutým útvarom povrchovej a podzemnej vody.

Rámcová smernica o vode určuje pre útvary povrchovej vody a útvary podzemnej vody environmentálne ciele. Hlavným environmentálnym cieľom RSV je dosiahnutie dobrého

Bankové spojenie: Štátnapokladnica, Bratislava
Číslo účtu IBAN: SK45 8180 0000 0070 0038 9943
IČO: 00 156 850, DIČ: 2020798593, IČ DPH: SK 2020798593
Telefón: +421 2 59 343 336
podatelna@vuvh.sk
www.vuvh.sk

Číslo spisu | Por. č. záznamu | Číslo záznamu 0006052/2020 | Typ záznamu Externý doručený záznam | Forma originálu hodnotená elektronicky

stavu vôd v spoločenstve do roku 2015 resp. 2021 najneskôr však do roku 2027 a zabránenie jeho zhoršovaniu. Členské štáty sa majú snažiť o dosiahnutie cieľa – aspoň dobrého stavu vôd, definovaním a zavedením potrebných opatrení v rámci integrovaných programov opatrení, berúc do úvahy existujúce požiadavky spoločenstva. Tam, kde dobrý stav vôd už existuje, mal by sa udržiavať.

V prípade nových infraštruktúrnych projektov nedosiahnutie úspechu pri
- dosahovaní dobrého stavu podzemnej vody,
- dobrého ekologického stavu, prípadne dobrého ekologického potenciálu útvarov povrchovej vody, alebo
- pri predchádzaní zhoršovania stavu útvarov povrchovej alebo podzemnej vody

v dôsledku nových zmien fyzikálnych vlastností útvaru povrchovej vody alebo zmien úrovne hladiny útvarov podzemnej vody, alebo keď
- sa nepodarí zabrániť zhoršeniu stavu útvaru povrchovej vody z veľmi dobrého na dobrý v dôsledku nových trvalo udržateľných rozvojových činností človeka

sa nepovažuje za porušenie rámcovej smernice o vode, avšak len v tom prípade, ak sú splnené všetky podmienky definované v článku 4.7 RSV.

Lokalita navrhovanej činnosti ***„Plán likvidácie štrkoviska Pažite na pozemku parc. č. KN – C 4346/6 k.ú. Dubnica nad Váhom“*** je situovaná v čiastkovom povodí Váhu. Dotýka sa dvoch útvarov podzemnej vody, a to útvaru podzemnej vody kvartérnych sedimentov SK1000500P Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného toku Váhu a jeho prítokov a útvaru podzemnej vody predkvartérnych hornín SK2001800F Puklinové podzemné vody západnej časti flyšového pásma a Podtatranskej skupiny (tabuľka č.1). Útvary povrchovej vody sa v predmetnej lokalite nenachádzajú.

a) útvary podzemnej vody

tabuľka č.1

Čiastkové povodie	Kód VÚ	Názov VÚ	Plocha VÚ (km^2)	Stav VÚ	
				kvantitatívny	chemický
Váh	SK1000500P	Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného toku Váhu a jeho prítokov	1069,302	dobrý	dobrý
	SK2001800F	Puklinové podzemné vody západnej časti flyšového pásma a Podtatranskej skupiny	4451,705	dobrý	dobrý

Vysvetlivka: VÚ = vodný útvar

Posúdenie sa vzťahuje na obdobie realizácie navrhovanej činnosti/stavby ***„Plán likvidácie štrkoviska Pažite na pozemku parc. č. KN – C 4346/6 k.ú. Dubnica nad Váhom“***, t.j. počas likvidácie štrkoviska ako aj po jej ukončení.

Vplyv realizácie navrhovanej činnosti na zmenu hladiny útvarov podzemnej vody

Plán využívania ložiska pre dotknutú lokalitu spracovaný v marci 2005 predpokladal 115 575 m^3 vyťažiteľných zásob. Výpočet bol vykonaný metódou horizontálnych rezov na ploche hornej základne 25 056 m^2 , ale ťažba podľa PVL z roku 2005 bola plánovaná na sumárnej ploche 34 252 m^2. To znamená, že výpočet zásob štrkopieskov bo vykonaný len pre časť plánovaného dobývacieho územia.

Podľa mapovania ťažobnej lokality v závere roka 2019 mala plocha zasiahnutá dobývaním na úrovni pôvodného terénu výmeru 34 252 m^2, čo nasvedčuje tomu, že zásoby vypočítané v roku 2005 sú vydobyté bezo zvyšku.

Stručný popis navrhovaného riešenia likvidácie štrkoviska

Spôsob likvidácie lomu

Likvidačné práce v lokalite Pažite sú plánované tak, že sa vyplní celá ťažobná jama až po úroveň pôvodného terénu.
Zásypový materiál, ktorý bude použitý pri likvidácii štrkoviska, budú odpady kategórie „O", ktoré povolí príslušný orgán životného prostredia. Ďalej to môžu byť aj ťažobné odpady (vonkajšia skrývka), ktoré môžu vzniknúť pri dobývaní nevyhradených nerastov v blízkom okolí likvidovanej lokality. Jednalo by sa o náplavové piesčité hliny a zeminy, ktoré tvorili vegetačnú vrstvu povrchu terénu. Pokiaľ ide o odpady kategórie „O" jednalo by sa o nasledovné materiály:
- 17 01 07 - zmesi betónu, tehál, škridiel, obkladového materiálu a keramiky iné ako uvedené v 17 01 06
- 17 05 04 - zemina a kamenivo iné ako uvedené v 17 05 03
- 17 05 06 - výkopová zemina iná ako uvedená v 17 05 05

Uvedenými materiálmi bude ťažobná jama vyplnená do úrovne cca 0,4 m pod úrovňou pôvodného terénu. Zbytok po úroveň pôvodného terénu sa vyplní odseparovanými zeminami z privezených odpadov, ktoré budú tvoriť vrchnú vrstvu upraveného terénu. Táto vrstva zemín vytvorí podmienky pre následné zatrávnenie, čo však bude riešené v projekte prípadnej biologickej rekultivácie.

Úprava dna ťažobného jazera
Dno ťažobného jazera sa nebude upravovať, bude vyplnené ostatnými odpadmi.

Likvidácia budov a zariadení
V ťažobnom území (parc. č. 4346/6 a jeho bezprostrednom okolí) sa nenachádzajú žiadne budovy ani zariadenia. Odvezú sa iba vyťažené štrkopiesky z 2. rezu uložené na plošine bloku A.

Útvary podzemnej vody SK1000500P a SK2001800F

a) súčasný stav
Útvar podzemnej vody SK1000500P Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného toku Váhu a jeho prítokov bol vymedzený ako útvar kvartérnych sedimentov s plochou 1069,302 km^2. Na základe hodnotenia jeho stavu bol tento útvar klasifikovaný v dobrom kvantitatívnom stave a v dobrom chemickom stave.

Útvar podzemnej vody SK2001800FPuklinové podzemné vody západnej časti flyšového pásma a Podtatranskej skupiny bol vymedzený ako útvar predkvartérnych hornín s plochou 4451,705 km^2. Na základe hodnotenia jeho stavu bol tento útvar klasifikovaný v dobrom kvantitatívnom stave a v dobrom chemickom stave.

Hodnotenie kvantitatívneho stavu v útvaroch podzemnej vody pre Plány manažmentu správneho územia povodia Dunaj (2009, 2015) bolo vykonané na základe prepojenia

výsledkov bilančného hodnotenia množstiev podzemných vôd a hodnotenia zmien režimu podzemných vôd (využitie výsledkov programu monitorovania).

Bilančné hodnotenie množstiev podzemných vôd je založené na porovnaní využiteľných množstiev podzemných vôd (vodohospodársky disponibilných množstiev podzemných vôd) a dokumentovaných odberov podzemných vôd v útvare podzemnej vody. Využiteľné množstvá podzemných vôd tvoria maximálne množstvo podzemnej vody, ktoré možno odoberať z daného zvodneného systému na vodárenské využívanie po celý uvažovaný čas exploatácie za prijateľných ekologických, technických a ekonomických podmienok bez takého ovplyvnenia prírodného odtoku, ktoré by sa pokladalo za neprípustné, a bez neprípustného zhoršenia kvality odoberanej vody (využiteľné množstvá vyčísľované na národnej úrovni v súlade so zákonom č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach /geologický zákon/ a jeho vykonávacia vyhláška č. 51/2008 Z. z.).

Medzná hodnota dobrého kvantitatívneho stavu bola stanovená na úrovni 0,80 (podiel využívania podzemných vôd < 80 % stanovených transformovaných využiteľných množstiev podzemných vôd).

Hodnotenie zmien režimu podzemných vôd
pozostáva z hodnotenia významnosti trendov režimu podzemných vôd a hodnotenia zmien režimu podzemných vôd.

Postup **hodnotenia (testovania) chemického stavu** útvarov podzemnej vody na Slovensku bol prispôsobený podmienkam existujúcich vstupných informácií z monitoringu kvality podzemných vôd a o potenciálnych difúznych a bodových zdrojoch znečistenia, koncepčnému modelu útvarov podzemnej vody (zahŕňajúcemu charakter priepustnosti, transmisivitu, generálny smer prúdenia vody v útvare podzemnej vody, hydrogeochemické vlastnosti horninového prostredia obehu).

b) predpokladané zmeny hladiny podzemnej vody v útvaroch podzemnej vody SK1000500P a SK2001800F

I. Počas likvidácie štrkoviska
Počas prác na likvidácii štrkoviska v lokalite Pažite v katastrálnom území Dubnica nad Váhom vyplnením celej ťažobnej jamy zásypovým materiálom (odpady kategórie „O", ťažobné odpady-vonkajšia skrývka), vzhľadom na charakter týchto prác (zasypanie ťažobnej jamy), ich vplyv na zmenu hladiny podzemnej vody v dotknutých útvaroch podzemnej vody SK1000500P Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného toku Váhu a jeho prítokov a SK2001800FPuklinové podzemné vody západnej časti flyšového pásma a Podtatranskej skupiny sa nepredpokladá.

II. Po ukončení likvidácie štrkoviska
Vzhľadom na charakter navrhovanej činnosti ***„Plán likvidácie štrkoviska Pažite na pozemku parc. č. KN – C 4346/6 k.ú. Dubnica nad Váhom"*** (technická rekultivácia vyťaženého priestoru v lokalite Pažite v k. ú. Dubnica nad Váhom), možno predpokladať, že po jej ukončení, zlikvidované štrkovisko nebude mať vplyv na zmenu hladiny dotknutých útvarov podzemnej vody SK1000500P Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného toku Váhu a jeho prítokov a SK2001800FPuklinové podzemné vody západnej časti flyšového pásma a Podtatranskej skupiny.

Záver:

Na základe odborného posúdenia navrhovanej činnosti ***„Plán likvidácie štrkoviska Pažite na pozemku parc. č. KN – C 4346/6 k.ú. Dubnica nad Váhom“,*** situovanej v čiastkovom povodí Váhu, možno predpokladať, že vplyv realizácie navrhovanej činnosti, z hľadiska požiadaviek článku 4.7 rámcovej smernice o vode a zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov, na zmenu hladiny podzemnej vody dotknutých útvarov podzemnej vody SK1000500P Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného toku Váhu a jeho prítokov a SK2001800F Puklinové podzemné vody západnej časti flyšového pásma a Podtatranskej skupiny sa nepredpokladá.

Na základe uvedených predpokladov navrhovanú činnosť *„Plán likvidácie štrkoviska Pažite na pozemku parc. č. KN – C 4346/6 k.ú. Dubnica nad Váhom“* podľa článku 4.7 RSV nie je potrebné posúdiť.

Číslo spisu
Poř. č. záznamu
Číslo záznamu
0006052/2020
Typ záznamu
Externý doručený záznam
Forma originálu
hodnovernú elektronickú